

YİTİRDEKLERİMİZ...

ÇOK YÖNLÜ BİR KÜLTÜR ADAMI, SANATÇI CEMİL DEMİRSİPAHI'NİN ARDINDAN

Nail Tan*

Türk halk müziği, halk oyunları alanlarındaki araştırma ve uygulamalarıyla tanınan Avukat Cemil Demirsipahi 12 Ocak 2013 Cumartesi sabahı Ankara'daki evinde sabaha karşı uykuda iken hayata veda etti. Ölüm ilânında ailesi, mesleki sıfatlarını şöyle saymıştı: Kompozitör/besteci, müzikolog, şef, saz sanatçısı, araştırmacı, yazar, şair ve avukat. Cenazesi 13 Ocak 2013 Pazar günü Kocatepe Camii'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Cebeci Asrî Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Soyu, baba tarafından sipahi, anne tarafından da akıncı bir aileye mensuptu. Babası Sipahizadelerden Mustafa Bey, annesi ise Akıncılardan Hamide Hanım'dır. 4 Ekim 1933 tarihinde İstanbul'un Beşiktaş semtinde dünyaya geldi. Fatma (Aksalman) ve Nazmiye (Güven) adlarında iki kız kardeşi vardı. Babasının ölümü üzerine ailesi 1944 yılında Ankara'ya taşındı.

Rahmetli Demirsipahi'nin özgeçmişini hakkında en geniş ve güvenilir bilgiyi Atınc Emnalar'ın kitabında bulmaktayız**. Bu kitaptan aldığım bilgileri, eşi Bilge Hanım, oğlu Efe Bey ve yakın meslektaşı Doç. Dr. Ayten Kaplan'dan edindiğim ek bilgilerle zenginleştirerek bu anma yazısını hazırladım.

Demirsipahi, İstanbul'da başladığı ilköğreniminin son sınıfını Ankara Anafartalar Atatürk İlkokulu'nda tamamladı. İki yıl kadar TED Koleji ortaokul kısmına devam ettikten sonra Atatürk Lisesi ortaokul bölümüne geçti; ortaokul, lise öğrenimini bu okulda gördü ve diploma aldı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1960 yılında bitirdi ve avukatlık stajını tamamlayarak avukat oldu. Ankara Barosu'na kayıtlı bir avukat olarak hukuk hizmeti verdiyse de onun özel uğraşısı müzikti. Hayatında müzik daima ön planda yer aldı. Avukatlığını sanatçı telif hakları konusunda kullanmayı yeğledi.

*HAGEM, Emekli Genel Müdürü.

** Emnalar, Atınc (1998), *Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*, İzmir, s. 755-761.

Müzik çalışmalarına küçük yaşlarda keman, piyano çalmayı öğrenerek başladı. Ferruh Arsunar'dan keman, nota ve armoni, Selahattin Pınar'dan tambur, Emrullah Sipahi'den ud, Ahmet Yamacı'dan bağlama, Ahmet Yatman'dan kanun, Yalçın Oker'den yaylı tambur, Ruşen Kam'dan makam ve fasıl, Kemal Eroğlu'dan mandolin ve pompalı ağız mızıkası, Kemal İlerici'den armoni dersleri olarak Türk ve Batı müziğini bütün yönleriyle öğrenmeye çalıştı.

Çeşitli çalgıları iyi derecede çalmayı öğrendiği için önce Ankara Radyosu Çocuk Kulübü'nde görev alıp birçok programa katıldı. Gençlik döneminde bağlamayı ana çalgı olarak tercih etti. Ankara Radyosu bağlama sanatçılığı sınavına girerek kazandı (1962) ve Muzaffer Sarısözen'in yönettiği Yurttan Sesler Topluluğu'nda 1965-1967 Tuzla Yedek Subay Okulu ve Ankara Muhafız Alayındaki asteğmen, teğmenlik dönemi hariç 1973 yılına kadar bağlama çaldı. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Fakültesi Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde araştırma görevlisi unvanıyla akademik müzik çalışmalarına başladı. 1975 yılında, Öğretim Görevlisi kadrosuna atandı, öğretim elemanları arasında yer aldı. Hacettepe Üniversitesinde Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzikoloji Koordinatörlüğü, Rektörlüğe bağlı Müzikoloji Ana Sanat Dalı Başkanlığı, Güzel Sanatlar Fakültesi'ne bağlı Türk Halk Müziği ve Oyunları Bölüm Başkanlığı görevlerinde bulundu. 1987 yılında üniversitesinin teklifi üzerine YÖK tarafından öğretim üyesi unvanı verildi. Yaş sınırından emekliye ayrıldığı 2000 yılına kadar rektörlüğe bağlı Seçmeli Güzel Sanat Dersleri biriminde müzik derslerini sürdürdü. Emekliye ayrıldıktan sonra da üniversitesi ve öğrencileriyle bağlarını hiç koparmadı. Kitaplarını tamamlama, baskıya hazırlama emeklilik yıllarının ana uğraşısıydı.

Demirsipahi'nin çok yönlü kültürel kim-

liğini, hizmetlerini altı yönden değerlendirebiliriz:

1. Bağlama sanatçılığı
2. Besteciliği
3. Koro şefliği
4. Eğitimciliği
5. Araştırmacılığı
6. Yayımcılığı

1. Bağlama Sanatçılığı

Profesyonel bağlama sanatçısı olarak ünlü halk müziği sanatçılarına sahnede eşlik etmiş, Ankara Radyosu Yurttan Sesler Topluluğu'nda 1973 yılına kadar bağlama sanatçısı kadrosunda çalışmıştır.

Fransa'nın Olympic Konser Salonu'nda bağlama resitali, Yunus Emre Resitali vermiş, Ayla Algan'a eşlik etmiştir.

Türkiye radyo ve televizyonlarıyla İtalya, İsviçre, Avusturya, Almanya, Fransa, İngiltere, Belçika, Hollanda, Danimarka, İran, Azerbaycan, Rusya, Özbekistan, Gürcistan, Macaristan ve eski Yugoslavya'da konserler vermiş, radyo-TV programlarına katılmıştır.

2. Besteciliği

Kemal İlerici (1910-1986) ve Ferruh Arsunar'dan (1908-1965) aldığı armoni ve bestecilik derslerinin verdiği özgüvenle 1952 yılında Türk müziği formlarında eser bestelemeye başlamıştır. Kendi ifadesine göre bestelerinin sayısı iki yüzü aşmış olup plağa okunan on yedi eseri Altın Plak Ödülü alacak derecede ilgi görmüş, satılmıştır. Bestelerinden en bilinenleri, dile düşenleri şunlardır: Cano/Amman Güzel Yavaş Yürü (Altın Plak 3), Yarey/Yana Yana Kül Oldum (Altın Plak), Ana Beni Eversene (Altın Plak 3), Şen Ola Dügün Şen Ola/Davullar Çift Çift Vurula (Altın Plak), Zügürt/ Nem Alacak Felek Benim (Altın Plak 3), Fakir Bir Şairim Amma Yüreğim Zengin A Canım (Altın Plak), Gitti/ Ağla Gönül Ağla Gelin Oldu Yâr (Altın Plak), Deliyim/ Yelkeni

Suya Daldırdım (Altın Plak), Vermediler Ne Yapayım/ Karşı Dağlar Duman Duman (Altın Plak), Selam/ Günah Sende Suç da Sende (Altın Plak), Yok Ayşe Yok Ayşe/ Çözen Benden Beter Olsun (Altın Plak), Hızır Gibi Tut Elimden (Altın Plak), Bülbül/ Seher Vakti Garip Garip (Altın Plak), Yarasızlar (Altın Plak), Oy Gizli Sır/Sevgiden Düşmüşüm Nazdan Düşmüşüm, Sen Yanımda Olunca, Aşkın Aldı Benden Beni, Yarab Bu Ne derttir Derman Bulunmaz, Bir Kez Gönül Yıktın İse Kıldığın Namaz Değil, Kızıma/ Evimizde Çiçektin, Sarhoş/ Giysileri Pembeden, Gençlik/ Gönülüm de Kovalar Eskiden Beri, Bayrak Marşı/ Ey Göklerin Kızıl ve Beyaz Süsü, Karakız/ Saçların Kara Kara, Türkiye'm Bir Ben Dönemiyorum, Kara Gözlüm/ Rüzgâr Esmeyince Dal Uyanır mı?, Kızlar Naz İlen gelir, Oho Ahmet/ Keskin İdin Bıçak Gibi, Karanfil/ Karanfilsin Kapkara, Kız Sevdığın Var mı Dedim, Bu Dünyaya Gelmek Gitmek İçindir.

Film, tiyatro, televizyon dizisi müzikleri yaptı. Şu sahne eserlerinin kurgusunu yaptı: Sesli Gazete, Kıvanç, Masal, Hoşgörü, Bin Mevsim, Düş ve Gerçek, Sevda Demeti, Büyülü Sözcük, Dünden Bugünden Sevmek, Türkülerin Getirdiği, Kızıl Yokuş, Kutsal Adım, Yıldızlar Yağmuru, Güneş Damlaları, Meslekler Destanı, Ata'ya Dünden Yarına Saygı, Minik Demet.

Karma fasıllar başlığı altında ortaya koyduğu eserleri ise şöyle sıralanabilir: Semai Demeti, Damla Damla, Ankara'dan Esintiler, Sevda, Hoşgörüsüz Hoşgörü, Dünden Bugünden, Büyülü Sözcük, Minik Demet, Bin Mevsim, Düş ve Gerçek.

Uluslararası Kompozitörler Birliği ile SACEM, GEMA gibi müzik eseri telif hakları birliklerinin üyesiydi.

3. Koro Şefliği

Daha ortaokul sıralarında 8. sınıftan itibaren müzik topluluğu kurup şefliğini yapmaya başladı. Ankara Atatürk Lisesi Koro-

su, Ankara Hukuk Fakültesi Korusu, Talebe Birliği Korusu, Talebe Federasyonu Korusu, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Korusu, Ankara Üniversitesi Korusu ve Hacettepe Üniversitesi Korolarını kurup çalıştırdı, şefliğini yaptı. Bu korolarla Ankara'daki çeşitli sahnelerde konserler verdi, radyo-televizyon programlarına katıldı.

4. Eğitimciliği

Demirsipahi, koro şefliğinin yanı sıra Hacettepe Üniversitesi'nin akademik kadrosunda görev alarak üniversite öğrencilerine Türk müziği dersleri verdi. Yetenekli öğrencilere çalgı, kompozisyon öğretti. 1973 yılında başladığı Hacettepe Üniversitesi'ndeki görevi, yazının girişinde hayat hikâyesinde belirtildiği gibi yaş sınırından emekliye ayrıldığı 2000 yılına kadar sürdü.

Türk müziğinin yanı sıra Türk halk oyunlarına özel bir ilgisi vardı. Bu alanda, *Türk Halk Oyunları* adlı ülkemizin en geniş araştırma kitabını 1975 yılında yayımladığı gibi Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne bağlı THM ve Halk Oyunları Bölüm Başkanlığı görevinde bulundu, dersler verdi.

Üniversitedeki göreviyle ilgili hazırladığı ders notlarını *Ritmoloji, Metod Sipahi Bağlama I, Makam ve Ses Sistemleri, Notasyon, Perde Sistemleri, Karşılaştırmalı Armonik Yapı ve Uygusal Sistem (Armonik Sistemler) ve Müzik Terimleri Sözlüğü* adları altında kitaplaştırmış ancak basılmamıştır.

5. Araştırmacılığı

Demirsipahi, Türk müziğinin bütünü ve özellikle de Türk halk oyunları üzerindeki araştırmalarıyla da tanındı. 1975 yılında Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları arasında yayımlanan *Türk Halk Oyunları* adlı kitabı* alanında en önemli başvuru eseridir denile-

* Demirsipahi, Cemil (1975), *Türk Halk Oyunları*, Ankara, XX + 424+23 s. +500 Nota, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: 148.

bilir. Kitapta Türk halk oyunları tarihçe, çalgılar, kıyafetler ve ezgiler yönünden ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, çok sayıda fotoğraf kullanılmış, 500 civarında oyun havasının notası yer almıştır. Notaların önemli bir bölümü Demirsipahi tarafından yöre müzisyenleri dinlenerek yazılmıştır. Eserin yayın raporunu yazan halk bilimci, rahmetli Kültür Bakanlığı Müsteşarlarından Dr. Mehmet Önder, kitabın malzemesinin bir kamyonetle Türkiye İş Bankası Genel Müdürlüğüne getirildiğini anlatmıştı bana.

Rahmetli Demirsipahi, Turizm ve Tanıtma Bakanlığında 1975 yılında Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun kurulmasına katkıda bulunmuş, oyunlara eşlik ederek 36 sanatçıdan oluşan bir çalgı grubu oluşturmuş, kitabındaki notaların bir bölümünü bu grubun elemanlarından derleyip yazmıştır. Halk müziği çalgılarıyla çok sesli müzik çalışmalarını bu grupla yapmıştır.

Halk oyunlarına ilgi ve sevgisi dolayısıyla TÜFEM (Türk Folklor Eğitim Merkezi Derneği) Yönetim Kurulu Başkanlığı (1973-1974), I. TÜRKSOY Halk Oyunları Festivali Sanat Yönetmenliği (1995) ile pek çok halk oyunları yarışmasında seçici kurul başkanlığı, üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

6. Yayıncılığı

Yukarıda da belirtildiği gibi en önemli kitabı *Türk Halk Oyunları*'dır. *MÜZKO/2* kitabı, yalnızca Demirsipahi'nin yazılarına tahsis edilmiştir. Hacettepe Üniversitesi'nde verdiği derslerin notlarını ve yaptığı araştırmaları *Ritmoloji*, *Metod Sipahi Bağlama 1*, *Makam ve Ses Sistemleri*, *Notasyon*, *Perde Sistemleri*, *Karşılaştırmalı Armonik Yapı*, *Uygusal Sistem (Armonik Sistemler)*, *Müzik Terimleri Sözlüğü* adıyla baskıya hazırlamıştır. Yakın çalışma arkadaşı Doç. Dr. Ayten Kaplan ile ailesi bu emek mahsulü eserleri bastırmak için yayınevleriyle temasa geçmişlerdir.

Almanya'da kendi sesi ve bağlama çalgısıyla on plak çıkardı. Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yunus Emre Longplay'i yayımlandı.

Demirsipahi, anlattığımız çalışmaları dolayısıyla birçok ödül, belge, şilt, plaketle onurlandırıldı. Aldığı şiltlerin sayısı 1998 yılında 200'ü aşmıştı. Bunların 62'si Hacettepe Üniversitesi Rektörlük bölümünde sergilenmektedir. Aldığı ödül ve şiltlerle ilgili geniş bilgi Atınç Emnalar'ın kitabında bulunmaktadır.

Avukat olması dolayısıyla besteci ve diğer müzik sanatçılarının telif haklarının korunması, telif hakları meslek birliklerinin kurulması konusunda büyük mücadele verdi. Sanatçıların bugün sahip oldukları hakların kazanılmasında payı büyüktür.

Eğitimci Şevket Süreyya-Cemil Aytaç çiftinin kızları Bilge Hanım'la evlendi. Bu evlilikten oğulları Efe ile kızları Eser dünyaya geldi.

Kendisizle Kültür/Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi'ndeki yöneticilik görevim dolayısıyla zaman zaman bir araya gelmiş, sohbet etmiş, bilgi alışverişinde bulunmuştum. Zor beğenen, doğruluğuna inandığı görüşleri sonuna kadar savunan bir insandı. Halk müziği alanındaki sempozyumlara seyrek katılırdı. Çünkü, sert tartışma ortamında bulunmak istemezdi. TRT'nin Türk Halk Müziği Danışma Kurullarına katılıp görüşlerini açıklamaktan zevk aldığına tanık oldum.

Demirsipahi, artık aramızda besteleri ve kitaplarıyla yaşayacak. Ruhu şad olsun!

ROMANCI, HALK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMACISI SÜLEYMAN KAZMAZ

Türk Dili yazarlarından romancı, halk kültürü araştırmacısı ve AKDITYK eski Atatürk Kültür Merkezi Bilim Kurulu Üyesi (1989-1995, 1995-2001) Süleyman Kazmaz 21 Şubat 2013 Perşembe günü Ankara'daki evinde hayata gözlerini yumdu. Yakın yıllarda, yaşlılıktan ileri gelen hastalıklarla mücadele etmekteydi. Cenazesi 22 Şubat 2013 Cuma günü Rize Çayeli Eski Camii'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Çayeli Dutluk'taki aile mezarlığında toprağa verildi.,

Kazmaz, T. C. Kimlik Belgesi'ne göre 1915 yılında Rize'de doğdu. Kendi ifadesine göre, gerçek doğum tarihi 1916'dır. Babası Rize Kuvayimillie kahramanlarından Hacı Hafız Osman Efendi, annesi ise Hüsniye Hanım'dır. Ailesi, Çayeli'nin Beyazsu köyünden Çayeli ilçe merkezine göç etmiştir.

Çayeli ilkokulu (1928), Rize Ortaokulu (1933) ve Edirne Erkek Öğretmen Okulu'nu (1986) bitirdi. 1936-1937 yıllarında vatan görevini yedek subay olarak İstanbul ve Trabzon'da yerine getirdi. Askerlik dönüşü

Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü sınavlarını kazandı. 1939 yılında eğitimini tamamlayarak daha sonraları I. Erkek Sanat Enstitüsü adını alan Ankara Bölge Sanat Okulu Türkçe öğretmenliğine atandı. Bu okulda ve aynı binadaki Erkek Meslek Öğretmen Okulu'nda öğretmen iken 2. Dünya Savaşı dolayısıyla tekrar silah altına alınarak 1940-1941 yıllarında Sarıkamış'ta yedek subaylık yaptı. Eski görevine döndüğünde hem mesleğini sürdürdü hem de yeni yüksek öğrenim yollarını aradı. Bu çerçevede 1946 yılında DTCF Felsefe Bölümü'nü 1950 yılında da Ankara Ü Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Aynı yıl Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'na atandı. Avukatlık stajını tamamlayarak 1952 yılında Ankara Barosuna kaydoldu. Avukatlık ve öğretmenliği 1964 yılına kadar birlikte yürüttü. 1960 yılında Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu öğretmenliğine atandı. Türkçe ve hukuk başlangıcı dersleri verdi. 1964 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Serbest avukatlık yapmaya başladı, ancak öğretmenlik mesleğinden de kopmadı. Gevher Nesibe Sağlık

Eğitim Enstitüsü ve Ankara Ticaret Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nda ücretli ders verdi (1966-1970). 1980 yılı başında Ticaret Bakanlığı'nda başmüşavir olarak devlet hizmetine döndü. Kısa bir süre görev yaptıktan sonra yaş sınırı dolayısıyla ikinci defa emekliye ayrıldı. 2007 yılına kadar serbest avukatlık yaptı. İlerleyen yaşı dolayısıyla avukatlığı bırakıp kendini tamamen kitap yazmaya verdi.

Edebiyat yolculuğuna birçok yazar gibi şiir durağından başladı. İlk şiiri *Yeşil Rize*, 1931 yılında *Rize Vilayet Gazete*'sinde yayımlandığında henüz 16 yaşında bir ortaokul öğrencisiydi. İlk hikâyesi de 1932 yılında yine aynı gazetede yer aldı. Yazma yeteneğini Halkevi dergilerinde geliştirdi. Ankara Halkevi'nin açtığı hikâye yazma yarışmasına katılarak 1939 yılında *Soğuksu* adlı hikâyesiyle ödül aldı. Ankara'da öğretmenlik yaparken Cevdet Ekemen ve Adli Kısagün'le *Kök* adlı bir sayısı (Haziran 1943) ancak basılabilen bir dergi çıkardı. Hukuk ve eğitimle ilgili mesleki yazıları dışında kalan edebî şiir, hikâye ve makaleleri; *Türk Dili, Ülkü, İnan, Akpınar, Kök, Sivas Folkloru, Erdem, Ariş, Köye Doğru, Küçük Asya, Çağrı, Kemalist Ülkü, Kemalist Atılım, Amfora, Yüce Ereğ ve Bahçe* dergilerinde yayımlandı. Öğretmenliğinin yanı sıra ders kitapları yazarak, MEB dergilerinde makaleler yayımlayarak, Ankara Radyosu'nda eğitim konuşmaları yaparak Türk eğitimine de önemli hizmetler verdi.

Kazmaz'ın mikrofonik güzel bir sesi vardı. Ankara Radyosu'nda 1951-1957 yılları arasında *Köylü Saati* adlı bir programı yıllarca hazırlayıp sundu. Sonraki yıllarda programın adı *Eğitim Saati* oldu. Bu programlarında, halk kültürü derlemeleriyle elde

ettiği malzemeyi etkili bir biçimde kullanmayı başardı. Göl İlköğretmen Okulu öğrenciliğim sırasında en zevkle dinlediğim programlar, Süleyman Kazmaz ve Feridun Fazıl Tülbentçi'nin sesinden verilenlerdi. Kazmaz, daha sonra *Köy Saati* konuşmalarının bir bölümünü yayımladı (*Köylü ile Başbaşa*,1955).

Onun en zevk duyduğu konu, edebî eser yazmanın dışında, halk kültürü derlemeleleri yapıp yayımlamaktı. Memleketi Rize ile askerliğini yaptığı Sarıkamış'ın halk kültürüne değerli hizmetler yaptı, birçok kültürel değerimizi unutulmaktan kurtardı. 1992 yılında Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal, Cihan Yamakoğlu, Kâmil Toygar ve Veysel Atacan'la birlikte Türk Halk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı'nı kurarak 2013 yılına kadar kırka aşkın kitap yayımlanmasını sağladı. Gelirinin önemli bir bölümünü, avukatlık bürosunu vakfa tahsis etti. Halk kültürü kongre ve sempozyumlarına katılıp bildiriler sundu.

Rahmetli Kazmaz, edebiyatımıza şiir, hikâye, roman, oyun, anı, deneme ve gezi yazısı dallarında eser vererek, halk edebiyatımızla ilgili ürünler derleyerek önemli hizmetlerde bulundu. Edebî eserlerinde, halk kültürü mirasımızı başarıyla kullandığı görüldü. Aile tarihini, anılarını yayımlayarak örnek bir çalışmaya imzasını attı. Cumhuriyet tarihiyle ilgili araştırmaları da arşiv değeri taşımaktadır.

Eserleri tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Roman: *Seninle* (1944), *Çalışan Kızlar* (1955, *Zafer* gazetesinde tefrika), *Hayaller ve Hakikatler* (1959, *Zafer* gazetesinde tefrika), *Çiğdemlik* (1968), *Ağaç Meyve Verince* (1978), *Aşka Dönüş* (1994).

Hikâye: *Kestanekarası* (1998).

Oyun: *Yarının İnsanları* (1961).

Deneme: *İnsanca Bir Dünya* (1969), *Yeni Bir Güneş/Atatürk ve Anadolu Medeniyeti* (1982).

Gezi: *Biz ve Onlar/Dış Geziler ve Düşünceler* (2002), *Dış Geziler* (2006).

Anı, Aile Tarihi: *Kazmaz Ailesinden Hatıralar* (2004), *Kazmazzade Mustafa Efendi/Risaleler, Manzumeler, Faydalı Bilgiler Mecmuası* (bs. hzl. Süleyman Kazmaz, 2008).

Araştırma İnceleme: *Çıldırılı Aşık İlyas Anlatıyor* (1946), *Köy Tiyatrosu* (1950), *Köylü ile Başbaşa I* (1955), *Bakırcılık: Küçük Sanat Alanında Bir İnceleme* (1973), *Rize Halk Şairleri* (1976), *Rize Halk Şairleri ve Halk Kültürü* (1987), *Halk Kültürü Ürünlerinde Telif Hakkı* (1990), *Rize Yemekleri ve Yemek Kültürü* (1992), *Çayeli Halk Şairleri* (1993), *Beyazsu Köyü: Bir Köy Araştırması* (1994), *Çayeli: Geçmiş Günler ve Halk Kültürü* (1994), *Sarıkamuş'ta Köy Gezileri I/ Kars Çukuru Köyleri* (1994, Genişletilmiş 2. bs. (1995), *Millî Mücadele'de İpsiz Recep ve Rizeli Gönüllüler* (1996), *Kastamonu'da Geçmiş Günler ve Küçük Sanat Hayatı* (1997), *Atatürk'ün İsteddiği Medeniyetin Işıkları* (1997), *Rize Çayeli Halk Kültürü Araştırmaları I* (1998), *Hukuk ve Devlet Yönetimi Açısından Kutadgu Bilig* (2000), *Barla: Geçmiş Günler ve Halk Kültürü* (2000), *Rize Çayeli Halk Kültürü Araştırmaları II* (2001), *Millî Kültürü Medeniyet Seviyesinin Üstüne Çıkarmak Açısından Batı Kavramı* (2001), *Rize Çayeli Halk Kültürü Araştırmaları III* (2004), *Bir Alaya Üç Kahraman* (2008), *Ahmet Kutsi Tecer/Hayatı ve Eserleri* (2008), *İki Dünya Arasında: Avrupa Birliği Üzerine Düşünceler* (2009).

Ders kitabı: *Okuma ve Yurt Bilgisi* (1944), *Türkçe II* (1963).

Çeviri: *Sanatta Ritimler ve Kanunlar* (Deonna Waldemar'dan, 1945).

2009 yılında hakkında Kâmil Toygar ve Nimet Berkok Toygar tarafından *Süleyman Kazmaz'a Armağan* kitabı yayımlandı. Bu kitabın arka sayfasından öğrendiğimize göre merhum Kazmaz sekiz yeni kitap hazırlığı içindeydi. Bunlardan biri, *Meriç Kıyısında* adlı şiirlerini bir araya getirdiği kitaptı.

Merhum Kazmaz'ın *Türk Dili* dergisinde 1985-2005 yılları arasında bir şiir, bir hikâye ve iki makalesinin yayımlandığını görmekteyiz. Çeviri yapabilecek derecede Fransızca biliyordu.

Ankara'da düzenlenen 38. ICANAS Kongresi'nin açılış töreninde 10 Eylül 2007 günü Türk bilim ve sanatına hizmetleri dolayısıyla AKDITYK Yönetim Kurulunca belirlenen 12 Yıldız/Burç'tan biri olarak 'Onurluk'la ödüllendirildi.

Muazzez Kazmaz'la evliliğinden İnşaat Mühendisi oğlu Osman Cem Kazmaz bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda uzun yıllar halk kültürü alanındaki devlet hizmetlerini yönettiğinden kendisiyle iyi bir dostluğumuz vardı. Bazı kongrelerimize katılmıştı. Beş yıl önce KKTC gezisinde de aynı otelde güzel sohbetlerimiz olmuş, hayatıyla ilgili birçok bilgi edinmiştim. Türk edebiyatına, halk bilimine hizmetleri hiçbir zaman unutulmayacaktır. Nur içinde yatsın!